

TUUSULANJÄRVEN KUNNOSTUSTYÖRYHMÄN KOKOUS

Aika:	Torstai 23.1.2014 klo 14.00 - 16.45	
Paikka:	Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä Kultasepänkatu 4 B, Kerava	
Osallistujat:	Jyrki Kaija (pj.) Kaarina Laine Jarmo Vääriskoski Pertti Seuna Esa Partanen Anu Tyni Pertti Paakkinen Kirsti Lahti Mauri Pekkarinen Jaana Hietala (siht.)	Tuusulan kunta Järvenpään kaupunki Uudenmaan ELY-keskus Tuusulanjärven vesiensuojeluyhdistys ProAgria Etelä-Suomi Keski-Uudenmaan ympäristökeskus Pro Tuusulanjärvi -liike Vantaanjoen ja Helsingin seudun vsy KUVES KUVES
Poissa:	Hannu Kantola Jukka Laitila Pekka Kylänpää	Tuusulan kunta Järvenpään kaupunki Tuomalan kalastuskunta

1. KOKOUKSEN TYÖJÄRJESTYS

Ehdotus:	Jaettu asialista hyväksytään kokouksen työjärjestykseksi.
Päätös:	Asioiden käsittelyjärjestystä muutettiin niin, että toimintaohjelma (4§) päätettiin käsitellä 9§ jälkeen.

2. EDELISEN KOKOUKSEN PÖYTÄKIRJA

Ehdotus:	Hyväksytään kunnostustyöryhmän pöytäkirja 3/2013.
Päätös:	Hyväksyttiin pienin korjauksin. Todettiin, että kunnostuksen säätiömallia ei käsitelty edellisessä ohjausryhmän kokouksessa osallistujien vähäisen määrän takia.

3. HANKKEEN TOTEUTUS VUONNA 2013

Hankkeella oli vuonna 2013 käytettävissä kuntien rahoitusta 160 000 € ja valtion rahoitusta 10 000 € sekä 970 € muita tuottoja, lisäksi vuodelta 2012 siirtyi ennakkona 55 500 € (yht. 226 470 €). Hankkeen kulut vuonna 2013 olivat yhteensä 202 620 euroa. Vuoden menot alittivat budjetin 23 880 €:lla. Alitus johtuu pääosin siitä, ettei karvalehteä tarvittu poistaa sekä arvioitua pienemmästä

hoitokalastuksen saaliista. Alitus siirretään ennakkona vuodelle 2014.

1. Hajakuormituksen vähentäminen

- Järven ravinnetaselaskelmiin lisättiin vuoden 2012 aineisto.

1.1 Maatalous (13 280 €)

- Laskettiin ravinnetaseita 12 tilalle
- Suojavyöhykepalkkio 2 tilalle
- Neuvontahankkeen suunnittelu (Keski-Uudenmaan ympäristökeskus, ELY-keskus, ProAgria, Keski-Uudenmaan kuntien maatalousneuvonta)
- Tulokortin testaus (ProAgria)

1.2. Kosteikot ja laskeutusaltaat (10 230 €)

- Rantamo-Seittelin vedenlaadun seuranta vesinäyttein (6 kertaa)
- Rantamo-Seittelin hoitotyöt: niitot ja pajukon raivaus (ELYn rahoitus)

2. Rannat ja vesikasvit (18 110 €)

- Niitot edellisten vuosien tapaan (poistettu kasvimäärä n. 1 000 m³)

3. Kalasto (58 150 €)

- Ankeriasistutukset 30.7. Tuusulanjärvelle ja Rusutjärvelle (yht. 5000 kpl)
- Syksyn nuottasaalis oli yhteensä 26 340 kg (liite 1). Saalis oli samaa luokkaa kuin vuonna 2013, mutta selvästi vähemmän kuin vuonna 2011 (47 500 kg). Saalis koostui pääosin särkikaloista (78 % painosta ja 71 % lukumäärästä). Särki oli yleisin saalislaji ja myös pieniä lahnoja /pasureita (lapa) oli saaliissa runsaasti.
- Kalansaaliin lajijakauman näytteenotto, samalla mitattiin lahnan pituusjakauma ja lahnan populaationäytteet pakastettiin odottamaan mahdollista käsittelyä
- Lahnan, särjen ja pasurin populaatiotutkimus vuosille 2005 - 2011 valmistui (liite 2)
- Yhteenveto ulappa-alueen kalatiheyden tutkimuksista (liite 3)

4. Sedimentin kunnostus (19 820 €)

- Talvihapetus yhdellä laitteella 20.12.2012 - 22.4.2013 ja kesäaikainen hapetus 4 laitteella 28.5. - 16.9.
- Syvänteen happipitoisuuksia ja kaasunmuodostusta seurattiin viikoittain kesä - syyskuussa

5. Yhteiset (83 030€)

- Hankeseminaari Gustavelundissa
- www-sivustojen päivitys syyskuussa 2013
- Henkilöstökulut

– Yleiskulut

Ehdotus: Kunnostustyöryhmä merkitsee tiedoksi hankkeen toteutuksen vuonna 2013.

Käsittely: Esa Partanen esitteli esimerkkitalan kahden erilaisen lohkon tuloskorttia (esitys liitteenä).

Keskustelussa todettiin, että maaperän lujuusmittaukset ovat työläitä eivätkä sen takia sovellu viljelijän työkaluksi. Partanen kertoi, että työmäärä lujuusmittauksineen ja taselaskelmineen oli n. 20 tuntia lohkoa kohti. Todettiin, että fosforin lannoitusta on helpompi hallita kuin typen lannoitusta ja ravinnetaseet ovat olleet hyviä myös muilla tiloilla, mutta typpeä jää peltoon. Aluskasvien käyttö olisi tämän takia suositeltavaa. Myös typpilannoituksen levittäminen kerta-annoksena lisää kuormitusriskiä.

Kuormituslaskelmien mukaan kiintoainekuormitus on todella suurta ja talviaikaisen kasvipeitteisyyden pinta-alaa olisi lisättävä eroosion torjumiseksi. Maatalouden kuormituksen vähentämiskeinoista järjestetään seminaari, kun uudet ympäristötukiehdot ovat valmiina. Alustajia pyydetään mm. Uudenmaan ELY-keskuksen RAHA-hankkeesta ja MTK:sta.

Päätös: Ehdotuksen mukainen.

4.

KALASTON SEURANTATUTKIMUKSET

Tuusulanjärvellä on seurattu kunnostustoimien vaikutuksia kalakantoihin eri menetelmillä. Vuosina 2005 - 2011 toteutettiin särkikalojen VPA-tutkimus (Virtual Population Analysis). Kaikuluotaus ja koetroolaus on tehty vuosittain (1997 - 2013) ulappa-alueen kalakantojen arvioimiseksi.

Vuonna 2013 kalaston seurantatutkimusten kustannukset olivat yhteensä 26 000 €, josta VPA-analyysin osuus oli n. 12 000 € ja ulapan kaikuluotaus + koetroolaustutkimuksen ja saalisnäytteenoton molempien n. 7 000 € (yht. 14 000 €).

Sekä kunnostus- että ohjausryhmissä on keskusteltu VPA-tutkimuksen tarpeellisuudesta. Vuosien 2012 ja 2013 nuottasaaliista on otettu näytteet vain lahnoista. Vuoden 2012 kalanäytteet odottavat määrittystä ja vuoden 2013 kalat on pakastettu käsittelyä varten. Kevään 2014 aikana päivitetään lahnan VPA-tutkimus vuosille 2012 ja 2013. Tämä päivitys on tarpeen aineiston täydentämiseksi kahdella olosuhteiltaan erilaisella, mutta kokonaissaaliilta samansuuruisella nuottausvuodella. Laskennan kustannukset ovat n. 16 000 €.

Ulan kalaston seuranta on tärkeää kuore- ja kuhakantojen kehityksen seurannan ja ennustamisen takia. Hoitokalastuksen saalis seuranta on myös tarpeen. Kustannukset ovat yhteensä n. 15 500 €.

Hanke selvittää saalisseurannan toteutuksen vaihtoehtoja. Työ voidaan tehdä joko omana työnä tai se voidaan tilata Kala- ja vesitutkimus Oy:ltä kuten vuosina 2012 ja 2013, jolloin maksettiin vain tutkijan toteutuneet matka- ja palkkakulut.

Ehdotus: Kunnostustyöryhmä hyväksyy

- a) lahnan VPA-tutkimuksen päivityksen vuosille 2012 ja 2013,
- b) ulappa-alueen kaikuluotaus- ja troolaus tutkimuksen toteutuksen vuonna 2014
- c) kalansaaliin saalisseurannan toteutuksen joko omana työnä palkkaamalla työntekijä tai tilaamisen Kala- ja vesitutkimus Oy:ltä samoin ehdoin kuin vuonna 2013.

Käsittely: Todettiin, että VPA-tutkimuksen kustannukset ovat olleet melko suuret. Tutkimuksesta ei ole kuitenkaan saatu riittävästi tietoa hoitokalastuksen saalistavoitteiden asetteluun. Todettiin, että VPA-tutkimuksia ei tehdä muissakaan hoitokalastusjärvissä. Vesijärvellä on tehty särkikalojen VPA-seurantaa 1990-luvulla, mutta sitä ei ole jatkettu.

Ulan kalatutkimuksia pidettiin tarpeellisina erityisesti kuhakan seuraamiseksi.

Hankkeen toteutuksen painopiste tulee jatkossa olla hajakuormituksen vähentämisessä ja siihen tarvitaan lisää resursseja, joten kalaston seurantatutkimuksia on vähennettävä. Hoitokalastuksen saalisseurantaa on kuitenkin jatkettava.

Päätös: Kunnostustyöryhmä ehdottaa ohjausryhmälle, että

- a) lahnan VPA-tutkimukset lopetetaan vuoteen 2011,
- b) ulappa-alueen kaikuluotaus- ja troolaus tutkimus v. 2014 tilataan Helsingin yliopistolta ja
- c) kalansaaliin saalisseuranta toteutetaan ehdotuksen mukaisesti.

5. MUU SEURANTA

ELY-keskus tekee vesikasvikartoituksen kesällä 2014.

Vuonna 2002 järvellä toteutettiin 1990-luvun savipeittohankkeen seurantatutkimuksena sedimentin tilan tutkimus, jossa selvitettiin vapautuvien kasvihuonekaasujen määrää sekä mitattiin mm. hapen tunkeutumissyvyyttä ja redox-potentiaalia. Tulokset viittasivat sedimentin tilan parantuneen selvästi. Sedimentin nykytilan selvit-

tämiseksi tutkimuksen uusiminen olisi tarpeen. Vuoden 2002 tutkimuksesta vastannut Tero Väisänen (SYKE) selvittää missä kaasuanalyysit voitaisiin toteuttaa sekä tutkimusten kustannuksia. Vuonna 2002 käytetty Kuopion yliopiston laitteisto ei ole enää saatavilla. Tutkimuskulut ovat arviolta 12 000 €.

- Ehdotus: Kunnostustyöryhmä
- a) merkitsee tiedoksi ELY-keskuksen vesikasvikartoituksen toteutuksen ja
  - b) hyväksyy sedimentin tilan tutkimuksen valmistelun aloittamisen.

Käsittely: Järven sedimentin tilan tutkimus nähtiin tärkeänä ja tutkimus tarpeellisenä. Lisäksi voisi olla syytä seurata kosteikkojen pohjan tilaa, koska viime aikana on tullut tietoa, että kosteikkojen sedimentti ei sovi suurina määrinä levitettäväksi pelloille. Vääriskoski lupasi lähettää tästä lisätietoa. Saman Lasse-hankkeen tuloksiin on viitattu myös Maaseudun Tulevaisuus lehdessä (leike liitteenä).

- Ehdotus: Kunnostustyöryhmä
- a) merkitsi tiedoksi ELY-keskuksen vesikasvikartoituksen toteutuksen ja
  - b) hyväksyi sedimentin tilan tutkimuksen valmistelun aloittamisen. Seuraavaan kokoukseen mennessä pyritään laatimaan tutkimussuunnitelma sekä järven että kosteikkojen sedimentin seurantatutkimuksesta.

6. VESIKASVIEN NIITTO JA KULJETUS

Vesikasvien niitto- ja käsittelysopimukset ovat umpeutuneet. Niitoista on pyydetty tarjous Telapari Oy:ltä joka on tehnyt niittoja järvellä kymmenen vuoden ajan. Avoin tarjouspyyntö on laitettu myös HILMA-tietokantaan. Kasvimassan kuljetuksesta ja käsittelystä on pyydetty tarjous Jukka Lassilalta, Pentti Mattilalta ja Lemmelän Kone Oy:ltä. Tarjousten jättöaika umpeutuu 22.1.2014. Tarjouskilpailujen tulokset esitellään kokouksessa.

- Ehdotus: Kunnostustyöryhmä käsittelee vesikasvien niitto- ja käsittelytarjoukset.
- Käsittely: Vesikasvien niitoista saatiin tarjous vain Telaparilta. Kasvien käsittelytarjous saatiin kolmelta urakoitsijalta, joista Jukka Lassilan tarjous oli edullisin. Tarjousyhteenveto jaettiin kokouksessa.
- Päätös: Kunnostustyöryhmä hyväksyi Telaparin niittotarjouksen ja Jukka Lassilan tarjouksen vesikasvien käsittelystä.

7. VIESTINTÄ

Viestinnän tehostamiseksi on pyydetty tarjous toimittaja Leena Joensuulta järven kunnostusta koskevasta ”Vuodenkierto Tuusulanjärvellä” -artikkelisarjasta, joka koostuu kymmenestä julkaistavasta teema-artikkelista (liite 7). Joensuun palkkiopyyntö on 30 €/tunti. Hanke on varannut tiedottamiseen 4 000 €. Toimeksiantoa tarkennetaan viestintäryhmän kokouksessa.

Ehdotus: Kunnostustyöryhmä hyväksyy Leena Joensuun kirjoituspalkkion.

Päätös: Ehdotuksen mukainen.

8. JÄRVENPÄÄN RUOPPAUKSEN LÄJITYSALUE

Järven pohjoispäästä ruopattiin lietettä 22 000 m³ vuonna 1991. Lieite läjitettiin Järvenpään Kaakkolan alueella sijaitsevalle Kaino Mannin perikunnan omistamalle pellolle (liite 8). Läjitysalueen pinta-ala on n. 4 ha. Peltoalueella kasvaa tällä hetkellä tiheä pajukko eikä järveä näy kasvuston takaa. Mannin perikunta on pyytänyt pajukon raivausta siten, että Vanhankyläntieltä avautuisi jälleen näköala järvelle. Viikon raivaustyö metsänhoitoyhdistykseltä tilattuna maksaa n. 5 000 €.

Ehdotus: Kunnostustyöryhmä keskustelee hankkeen mahdollisuuksista raivata puustoa alueelta ja tekee asiasta päätöksen.

Käsittely: Maanomistajan ja KUVESin välisessä läjityssopimuksessa ei ole mainintaa alueen jälkihoidosta, joten se ei velvoita tekemään työtä. Raivaus ei myöskään liity suoraan järven kunnostamiseen. Puuston raivaus sai kuitenkin kannatusta alueen keskeisen sijainnin ja mahdollisesti tehdyn suullisen lupauksen takia. Sovittiin, että KUVES selvittää työn toteutuksen mahdollisuuksia. Ensin selvitetään onko Järvenpään kaupungin puisto-osastolla mahdollisuutta tehdä työtä. Kohde voisi sopia myös vapaaehtoistoimin raivatavaksi. Pohdittiin löytyisikö yrittäjää, joka tekisi työn edullisesti.

Päätös: KUVES selvittää raivauksen kustannuksia ja tekijöitä.

9. TOIMINTA- JA RAHOITUSSUUNNITELMA 2014

Kunnostustoimet järvellä ja valuma-alueella jatkuvat liitteenä 4 olevan toimintaohjelman mukaan: Hankkeella on käytettävissä kuntien rahoitusta 200 000 € ja Vuodelta 2013 siirtyy ennakkona 23 850 €. ELY-keskukselta on haettu 10 000 € avustusta haja-kuormituksen vähentämiseen tähtääviin toimiin.

Ehdotus: Kunnostustyöryhmä keskustelee hankkeen toteutuksesta vuonna 2014 ja hyväksyy vuoden 2014 toimintaohjelman ja rahoitussuunnitelman ohjeellisena.

Päätös: Toimintaohjelma päivitetään edellisten päätösten mukaisesti ja käsitellään sähköpostitse.

10. TIEDOKSI

Tuusulanjärven vesiensuojeluyhdistys järjesti keskustelutilaisuuden Gustavelundissa 26.11.2013. Tilaisuuteen tuli n. 40 kuulijaa ja keskustelu oli rakentavaa. Liitteenä 9 on lyhyt yhteenveto keskustelusta. Keskustelussa esille tulleita kosteikon toiminnan parantamisehdotuksia kehitellään edelleen.

Ehdotus: Merkitään tiedoksi.

Päätös: Ehdotuksen mukainen.

11. MUUT ASIAT

Laine kysyi padon uusimisen aikataulua. Pekkarinen kertoi, että asiaa on käsitelty neuvottelussa ELY-keskuksen kanssa ja suunnitelma pyritään saamaan valmiiksi tämän vuoden aikana. Kalatievaihtoehdoksi on valikoitunut länsipuolen lyhyempi kalatie.

Markku Pyy ja 4 muuta allekirjoittanutta ovat tehneet 2.10.2013 aloitteen Järvenpään tekniselle lautakunnalle Tuusulanjärven pohjoispään niittojen laajentamisesta.

Tuusulanjärven pohjoispään Natura-alueen ruovikkoon on toteutettu luontoarvoja parantava hajotusojasto Lintulahdet-Life hankkeessa vuonna 2006. Tällöin Loutinojan vedet käännettiin virtaamaan hajotusojaston kautta järveen. Ojasto muodostaa ruovikkopuhdistamon, joka suodattaa keskustasta tulevan Loutinojan huivesien epäpuhtauksia. Hajotusojaston kasvillisuutta seurataan vuosittain ja niitetään tarvittaessa. Muita niittoja alueelle ei ole suunniteltu, koska ruovikon poisto vähentäisi hajotusojaston puhdistustehoa. Tuusulanjärven pohjoispää on Natura-aluetta, jolla tehtävät toimenpiteet vaativat Natura-arvot huomioivan suunnitelman ja ELY-keskuksen luvan.

Järvenpään ympäristöyhdistys ja lintuharrastajat ovat poistaneet rantaluhdan pusikoita talkoilla muutaman vuoden välein.

Tuusulanjärven kunnostushanke on niittänyt virkistyskäyttöä haittaavaa vesikasvillisuutta Järvenpäässä Vanhankylän ja Tervanokan vene- ja uimarantojen läheisyydessä. Niittosuunnitelmat päivitetään vuosittain heinäkuussa. Kunnostushanke ei ole kus-

tantanut yksityisten rantojen niittoja, mutta maaomistajat ovat voineet tilata niittoja omalla kustannuksellaan.

Päätös: Merkittiin tiedoksi.

12. SEURAAVA KOKOUS

Ehdotus: Kunnostustyöryhmä päättää seuraavan kokouksen ajankohdan.

Päätös: Seuraava kokous on 15. tai 23. toukokuuta 2014. Kokouksen yhteydessä järjestetään tutustumisretki Lahden Vesijärven vesien-suojelukohteisiin.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Jaana Hietala

Sähköinen jakelu: Kunnostustyöryhmän jäsenet
Ohjausryhmän jäsenet
Kunnostushankkeen www-sivut